

- 1) включення до програми підготовки вчителів психологічного консультування;
- 2) спеціально навчати керівників педагогічної практики наданню психологічної підтримки та допомоги в складних емоційних ситуаціях;
- 3) дослідження абітурієнтів педагогічних інститутів з метою виявлення індивідів емоційно неврівноважених або схильних до психічних захворювань.

Результати всіх досліджень показують, що ефективність навчально-виховного процесу залежить від психологічного стану вчителя, його гуманної системи поглядів, позитивності його Я-концепції. Тому, зрозуміло, що всі ці обставини не менш важливі, ніж академічні успіхи студентів - педагогів.

Л.О.Гапоненко

Проблема відкритості в концепції «Гуманістичне виховання»

1. Загальна характеристика гуманістичного виховання. У сучасних моделях "гуманістичного виховання" найбільшу увагу вітчизняних вчених приваблює ідея педагогіки співробітництва. Закордонні вчені моделі виховання будують на положеннях гуманістичної психології. Так, наприклад, в Америці існують асоціації прихильників "гуманістичного виховання": "Асоціація гуманістичної психології", "Асоціація виховання, яка виходить із ідей злиття", "Асоціація гуманістичного виховання й розвитку" та інші. Вищезазначене свідчить про ту цінність, яку вкладають закордонні фахівці в освітянську роботу, а також як розглядають проблему гуманізації наші вчені.

2. Проблеми гуманістичного виховання. Наукові досягнення, технічні та соціологічні потребують людину з унікальними особистісними якостями - це людяність, милосердність, відкритість. Освітянська робота виступає фундаментом у підготовці такої людини. Але сучасна школа базується на тезаурусах вербальної взаємодії, які в більшій своїй масі бюрократичні. Дегуманізації школи сприяють і додаткові фактори, такі, як скорочення фінансових ресурсів і посилення бюрократичного втручання, що стримує вільність мислення учнів, побуджує тугу і фрустрацію. Додатковим фактором фрустрації школяра є стрес, який зберігається від класу до класу і який складає відчуття тривоги й тиску в школі.

За даними К.Роджерса, сучасні школярі майже всього світу страждають із-за великої обмеженості методів навчання. Методи, які зводяться

до лекцій, посібників, письмових завдань і опитування, форми які притрапляють дітей на невдачі. Навчання концентрується на обмеженості такої групи здібностей як лінгвістичні так і логіко-математичні. Другими здібностями є музичні, просторові, тілесно кінетичні і особистісні /за формулами: "Я" і "Я" другої людини, людей, та "Я" і моє "Я" як таке існуюче/.

3. Реформа освітянської роботи. Щоб змінити сучасне становище виникають потреби в розробленні нових методів навчання і засобів мотивації учнів. М.Фергузон пише: "Є настійна потреба в тому, щоб шкільні системи направляли свої розумові й фінансові ресурси на створення програми ефективного навчання. На них лежить відповідальність не тільки за ізолюваність юнацтва, але й за інші людські проблеми, з якими стикається система виховання на сучасному етапі"/1994/.

Реформа системи виховання представлена в системі взємозв'язку між технологічними змінами, ідентифікацією особи й соціальними змінами. Тезисно вона викладається в таких показниках :

- 1.) виховання - процес, побудований на принципах самоактуалізації особи, яка оптимістично, позитивно сприймає природу людини;
- 2.) виховання - цілісний підхід у розвитку як інтеграції інтелектуального, тілесного, так і емоційного й духовного початку;
- 3.) при навчанні робиться акцент на досвід /experience/;
- 4.) стиль навчання кожної людини є індивідуальним і унікальним;
- 5.) навчання базується як на потребах людини в саморозвитку, так і на потребах бути з'язаною з іншими людьми;
- 6.) освітянська робота досягає позитивності в розвитку особистості школяра в умовах, якщо навчання здійснюється в атмосфері любові, відкритості й взаємопідтримки один одного /усих учасників навчального процесу/.

У зв'язку з цим одним із основних положень освітянської роботи на принципах гуманізму є відкритість вчителя, з одного боку; з другого - відкритість учнів. Треба відзначити, що термін "відкритість" має декілька значень у психолого-педагогічній літературі. Таке положення є причиною зв'язку з такими, як "ширість", "природність", "саморозкритість". Так, наприклад І. Соннієр визначає поняття "відкритість" як уміння тактовно повідомити про своє "Я" іншим, а також як термін, що вказує феномен гласності, який реалізує демократичні права людей.

Ми вважаємо, що "відкритість" у контексті "гуманістичного виховання" - феномен співробітництва, взаємодії з позитивним знаком, який відбувається в процесі педагогічного спілкування.

Всеукраїнська педагогічна рада працівників освіти 30 червня 1994 року розробила концепцію національного виховання школярів, головною складовою частиною якої є пізнання учнями історико-культурної спадщини України, знання української мови та літератури, національної культури, формування власної національної гідності.

Виконання цього складного багатопланового завдання передбачає вивчення, та тонке педагогічно-грамотне врахування психології як окремого учня, так і колективу класу, школи. Його виконання може бути продуктивним тільки на основі застосування системного підходу до вивчення психології учнів та послідовного оперативного використання одержаного матеріалу вчителями в навчально-виховній роботі.

Це пояснюється тим, що системний підхід дозволяє глибше та цілісніше розкрити упорядкований об'єкт дослідження та на цій основі виявити причинно-послідовні зв'язки тих змін, котрі з ними відбуваються, або можуть відбутися в майбутньому, тобто підвищити точність психологічного прогнозування.

За основу системного підходу у вивченні психології школярів при реалізації в школі концепції національного виховання ми взяли положення П.К.Анохіна про упорядкованість у взаємодії між компонентами системи при досягненні його корисного результату "упорядкованість при взаємодії безлічі компонентів системи встановлюється на основі їх сприйняття в одержанні цілою системою чітковизначеного корисного результату".

Системоутворюючими факторами в даному разі виступають ті конкретні цілі-завдання, які колектив учителів школи виказує в процесі своєї праці. А це, перш за все, вивчення вчителями та учнями філософських та етнічних основ українознавства та їх вплив на формування творчої особистості гуманізації взаємовідносин в педколективі та колективах учнів, опора на етнопсихологію.

Подібні завдання класифікують за змістом (як можна виконати завдання, на основі яких підходів), значимість у перерахованому ряді завдань і їх послідовність (як для окремого учня, так і для колективу в цілому), терміновим параметром (в які терміни найбільш цілеспрямовано вирішувати та впроваджувати рішення), ставлення до них з боку суб'єкта та об'єкта виховання (вчителів та учнів), можливостей рішення (технічного та матеріального забезпечення), місцезнаходження в структурі навчально-педагогічної діяльності (на якому етапі роботи завдання обов'язково повинно бути виконане) та критерії оцінки виконаного завдання.

Складові концепції національного виховання, маючи, як субординаційний, так і конкурентний характер, виступають зовнішніми та опосередкованими внутрішніми умовами (С.Л.Рубінштейн) особистості з їх сторони цілеспрямований "психічний ефект" виявляється в зовнішніх діях кінцевої та проміжної цілі діяльності "певному та кінцевому результату" (П.К.Анохін).

Таким чином, аналізуючи конкретний зміст як самого процесу діяльності суб'єкта (вчителя), так і об'єкта (школяра, класного колективу), ми можемо з доволно високою долею вірогідності виявити та описати складні динамічні структури особистості об'єкта та своєчасно внести корективи в роботу педколективу спрямовану на реалізацію концепції в цілому.

Такий підхід дозволить своєчасно виявити, втрутитись та цілеспрямовано вплинути на рівень і динаміку професійно-особистісних властивостей школярів, а також саморегуляцію їх навчальної поведінки, бо саме усвідомлення, регуляція учнями власної поведінки, її своєчасна корекція дозволяє досягти максимально корисного результату діяльності як в елементарних, так і в найбільш складних її сферах. Підтвердженням сказаному є позитивне використання нами системного підходу на перших кроках забезпечення психолого-педагогічного керівництва в реалізації концепції національного виховання в СШ №69 м.Кривого Рогу.

У даний момент перший етап впровадження системного підходу при реалізації концепції національного виховання в СШ №69 полягає в розробці конкретного змісту складових частин його соціально-психологічного забезпечення і, в першу чергу, формування та вивчення банку даних контингенту учнів та їх батьків. Це дозволить з перших кроків колективу вчителів зробити свою діяльність у цьому напрямку конкретною й предметною.

С.О.Шевченко

Нові підходи до організації виховного процесу на засадах гуманізації.

Розробка нової галузі знань - "Гуманістична педагогіка" - стала об'єктивною необхідністю для подальшого становлення системи освіти в Україні. Гуманістична педагогіка, яка найтіснішим чином пов'язана з гуманістичною психологією, визначила потребу в формуванні деяких нових педагогіч-

